

Okruhy ze základů společenských věd

- 1. Předmět, cíle a odvětví psychologie. Poznávací procesy (vnímání, představy, fantazie). City. Paměť. Učení, jeho druhy. Pozornost. Myšlení.**
(definice psychologie, psychika, předmět studia, dějiny psychologie, psychologické proudy, psychologické disciplíny, metody psych. výzkumu, cití, vnímání, vlastnosti vnímání, počitek, vjem, klamy, poruchy vnímání, představy – pamětné, fantazijní, asociační zákony, charakteristika citů, druhy citů – tělesné city, citové reakce, citové stavy, citové vztahy, city společenského vědomí, význam citů, definice a různá pojetí učení, činitelé ovlivňující učení, fáze učení, druhy učení – senzomotorické, kognitivní, řešení problému, sociální, pozornost - druhy a vlastnosti, definice paměti, fáze, druhy a typy, vlastnosti, asociační zákony, myšlení – poznávací proces, myšlenkové operace – syntéza, analýza, dedukce, indukce, abstrakce ..., pojem – soud – úsudek, myšlení a řeč)
- 2. Osobnost – charakteristika, vrozené a získané vlastnosti osobnosti. Ontogeneze psychiky jedince.**
(definice pojmu osobnost, různá hlediska pojetí, struktura, vrozené vlastnosti – vlohy, rysy, temperament – definice, historie, typy, získané vlastnosti – schopnosti, jejich dělení, charakter, vlastnosti aktivačně – motivační, vztahově – postojové, seberegulační a volní, činitelé ontogeneze, charakteristika jednotlivých stadií, proměny psychiky jedince – prenatální období, novorozeneck, kojenec, batole, předškolní věk, mladší školní věk, puberta, adolescence ...)
- 3. Komunikace. Asertivita. Konflikt. Náročná životní situace a reakce na ni. Psychohygiena a zdravý životní styl.**
(druhy komunikací, průběh komunikačního procesu, interpretace sdělení, složky neverbální komunikace – posturika, proxemika, haptika, kinezika, gestika, mimika, pohledy ...; asertivita – charakteristika, zásady, práva, techniky; konflikt – interpersonální, intrapersonální, racionalita – emocionalita, řešení konfliktu, frustrace; zvládání živ. situací - odolnost, přizpůsobivost; stres, frustrace, deprivace, různost reakcí; duševní zdraví, duševní choroby a poruchy, únava, psychohygiena, zásady zdravého životního stylu ...)
- 4. Sociologie jako věda, výzkum, spolupráce s jinými vědami. Sociální učení a proces socializace.**
(definice sociologie, vývoj, významní sociologové, předmět studia, základní sociologické disciplíny, makrosociologie, mikrosociologie, metody výzkumu, spolupráce se společenskými i přírodními vědami, socializace – kdy, jak, záměrnost, nezáměrnost, činitelé socializace, sociální učení – asociace, posilování, odezírání, očekávání, nápodoba, identifikace, sociální role; vztah člověka a přírody)
- 5. Sociální struktura, procesy a vztahy. Sociální skupiny a útvary.**
(soc. struktura – horizontální, vertikální, dějinné dělení – kasty, stavy, třídy, osy, různé názory – Marx, Weber, soc. stratifikace, soc. status, soc. mobilita, rovnost, spol. vývoj, pokrok, regrese, socializace, komunikace ...; seskupení lidí, agregát, shluk, dav – znaky, druhy, malá sociální skupina – vlastnosti, typy, instituce, organizace)
- 6. Skupinové normy, tresty a odměny. Kultura, volný čas, problematika kriminality.**
(sociální norma, různost pojetí normy, dodržení normy, sankce – tresty, odměny, deviace, sociální patologie, anomie; definice kultury, znaky, subkultura, masová kultura – klady, zápory, vztahy a konflikty kultur, vztah kultura – příroda, volný čas – druhy, způsoby trávení volného času, kriminalita – věková hranice, deviace, soc. patologie)
- 7. Obecné pojmy státu, formy státního zřízení. Demokratický právní stát. Volby, ideologie.**
(stát – charakteristika, vznik, občanství, státní moc, formy státu podle toho, v jakých rukou je moc, podle toho, kdo stojí v čele státu, druhy státu, federace, konfederace, národ; demokratický stát –

charakteristika, právní stát – charakteristika, dělba moci, volby – základní charakteristiky, volební práva, volební systémy – poměrného zastoupení, většinový, liberalismus konzervatismus, socialismus, komunismus, nacismus, fašismus, nacionalismus, environmentalismus, feminismus, křesťanská sociální nauka)

8. Základy teorie práva. Dějiny práva. Ústava a zákony ČR.

(definice práva, pojetí práva, vývoj, právní norma, právní předpis, právní řád, legislativa, působnost, právní vztahy, právní skutečnosti, systém práva, dějiny práva – svět, české země, významné listiny lidských práv, historie ústav, dnešní ústava, dělení – hlavy, základní informace, další zákony, legislativní proces)

9. Trestní právo. Soukromé právo.

(trestní právo – charakteristika, hmotné, procesní, vina, skutková podstata, beztrestnost, hranice trestní odpovědnosti, druhy trestných činů, druhy trestů, průběh vyšetřování, soudní proces, účastníci tr. pr. procesního, práva účastníků procesu, občanské právo – majetek, vlastnictví, právo závazkové, rodinné právo – manželství – vznik, zánik, péče o dítě, náhradní péče o dítě, dědictví, pracovní právo – vznik, zánik pracovního poměru, práva zaměstnanců)

10. Ekonomie a ekonomika, vymezení pojmů.

(potřeba, statek, výrobní zdroje, makroekonomie, mikroekonomie, nabídka, poptávka, trh, cena ...)

11. Peníze. Cenné papíry. Bankovní soustava. ČNB.

(peníze – charakteristika, vývoj, funkce, cenné papíry – charakteristika, druhy – dluhopis, akcie, podílový list, šek, směnka, burza – druhy, BCPP, RM – systém; charakteristika a úkoly ČNB, operace v komerčních bankách – aktivní, pasivní, zprostředkovatelské ...)

12. Hospodářské cykly, makroekonomické činitele. Stát a právní subjekty v tržní ekonomice.

(fáze hospodářského cyklu, jejich charakteristika, přístupy k hospodářské politice, inflace – typy, příčiny, důsledky, HDP/HNP, tempo ekonomického růstu, nezaměstnanost, její důsledky, obchodní a platební bilance státu, hospodářská politika státu, daňová soustava, druhy daní, státní rozpočet, živnost, obchodní společnosti – v.o.s., k.s., s.r.o., a.s., družstvo)

13. Světová ekonomika a integrace. Ekonomika ČR.

(různé světové ekonomické organizace a jejich charakteristika – MMF, SB, GATT/WTO, NAFTA ..., Evropská unie – dějiny, současnost, trendy dalšího vývoje, transformace české ekonomiky, její stadia)

14. Filozofie – pojem, vznik, význam, základní kategorie. Nejstarší antické filozofické školy.

(charakteristika filozofie, vznik, východiska a význam, předmět studia, vztahy filozofie – náboženství, filozofie – ideologie, logos – mýtus, filozofické disciplíny – teoretické, praktické, pojmy jednotlivých disciplín; přírodní filozofie, podstata světa, milétská škola, Pýthagorás, elejská škola, Hérakleitos, Empedoklés, atomisté, Anaxagorás)

15. Starověká východní filozofie. Indická filozofie. Filozofie staré Číny.

(dějiny a charakteristika indické filozofie, hinduismus – bohové, kastovní společnost, koloběh životů, vysvobození z koloběhu, jóga, filozofické směry – buddhismus – Buddhův život, vznešené pravdy, etika, mahájána, hínájána, lámaismus, zen – buddhismus; džinismus; dělení a charakteristika čínské filozofie, Konfucius – život, společenská filozofie, vedení státu, taoismus – Lao – c', život, jin – jang, přírodní filozofie, harmonie)

16. Sofisté. Sókratés. Platón.

(sofisté, obrat k člověku, Sókratés – život, poznání, etika, sokratovské školy, Platón – život, dílo, teorie idejí – podobnost o jeskyni, duše – smrtelnost – nesmrtelnost, složky, teorie státu – aristokracie)

17. Aristotelés. Antická filozofie po Aristotelovi.

(Aristotelés – život, dílo, logika, přírodní filozofie, metafyzika – látka a forma, etika – ctnost, teorie státu – státní formy, člověk jako bytost společenská; období helénismu, touha po dosažení ataraxie, různé vlivy, různé směry – epikureismus – eudaimonia, stoikové – apatheia, skeptikové, eklektici, novoplatonismus – Plotínos)

18. Středověká filozofie, patristika, sv. Augustin, scholastika, sv. Tomáš Akvinský.

(středověká filozofie – křesťanská filozofie, prameny, patristika – charakteristika, apologie, hereze, sv. Augustin – život, čas, poznání a víra, predestinace, boží obec, scholastika – charakteristika, spor o univerzálie – realisté, nominalisté, sv. T. Akvinský – život, vědění a víra, důkazy Boží existence, křesťanská mystika – M. Eckhart, vliv arabské filozofie)

19. Renesanční filozofie – obraz společnosti, přírodní filozofie.

(renesance, humanismus, reformace, teorie státu – N. Machiavelli – politický pragmatismus, T. Hobbes – teorie společenské smlouvy, absolutismus, sociální utopie – T. Morus, T. Campanella; geocentrismus – heliocentrismus, objevy, panteismus, Kusánský, Paracelsus, G. Bruno, G. Galilei, J. Kepler, F. Bacon – indukce, idoly omezující poznání)

20. Filozofie 17. a 18. století. Racionalismus. Empirismus. Francouzské osvícenství. Immanuel Kant.

(racionalismus - poznání na základě rozumu, R. Descartes – metoda pochybování, dualismus, původ svobody, B. Pascal, B. Spinoza – ztotožnění Boha a přírody, příčinná nutnost, G. W. Leibniz – původ zla, monády; empirismus - poznání na základě zkušenosti, J. Locke – senzualismus, filozofie státu – dělení moci, I. Newton, G. Berkeley – subjektivní idealismus, D. Hume – skepticismus, sdružování představ; osvícenství - filozofie rozumu, vědění, filozofie státu, CH. L. Montesquieu – kritika absolutismu, dělení moci, Voltaire – deismus, tolerance, svoboda, J. J. Rousseau – rovnost, citovost, přirozená výchova, encyklopedisté – D. Diderot; I. Kant - život, díla, předkritické období – přírodní filozofie, kritické období – poznání rozumové a na základě zkušenosti, etika – kategorický imperativ, pokritické období – ctnost, právo)

21. Filozofie 19. století. Německý romantismus a idealismus. Pozitivismus. Historický materialismus. Iracionalismus a voluntarismus.

(romantismus - J. G. Herder – individualita národů, důraz na Slované, hnutí Sturm und Drang – J. W. Goethe, F. Schiller, idealismus – subjektivní – J. G. Fichte (aktivní já), - objektivní – F. W. J. Schelling (filozofie identity – jednota subjektu a objektu – ducha a přírody), - absolutní – G. W. F. Hegel (svět jako rozvíjení absolutní ideje, triáda – logika, filozofie přírody, filozofie ducha, člověk – aktivní tvůrce dějin); pozitivismus - filozofie postavená na rozumovém poznání, doložitelnost poznání fakty, A. Comte, stadia vývoje, systém věd, sociologie, H. Spencer – evoluce; materialismus - hmota jako základní podstata, kritika náboženství, L. Feuerbach, K. Marx, dělení společnosti na třídy, konflikt tříd, komunistická společnost; iracionalismus - popírání rozumového vysvětlení světa, filozofie vůle, A. Schopenhauer, východisko ze strasti, F. Nietzsche – popření Boha, teorie nadčlověka, vůle k moci, obdiv k antice)

22. Filozofické směry 20. století. Existencialismus. Pragmatismus. Vývoj české filozofie s důrazem na 20. století.

(pragmatismus – filozofie užitku, pojetí pravdy, W. James, J. Dewey, vliv pragmatismu v Evropě; nové pojetí existence, krize hodnot, svoboda, zodpovědnost, J. P. Sartre, A. Camus, německá filozofie existence – M. Heidegger – bytí a čas, uvědomění si vlastní konečnosti – smrt, K. Jaspers; česká filozofie - J. Hus, P. Chelčický, J. A. Komenský, B. Bolzano, T. G. Masaryk – život, dílo, filozofie, politika, etika, sociologie, J. Patočka – filozofie existence, problematika občanské svobody a odpovědnosti ...)

23. Etika, morálka, mravnost, kořeny evropské etiky. Problematika hodnot. Svoboda. Vztah člověka ke světu. Pravda. Svědomí. Dobro a zlo.

(vysvětlení pojmů, dělení etiky, kořeny evr. etiky – antika – teorie ctnosti, judaismus, křesťanství, moderní etika – existencialismus, autonomní etika, pragmatismus, etika odpovědnosti, hedonistická etika, eudaimonistická etika, utilitarismus, různá dělení hodnot, různá pojetí pojmu svoboda, zodpovědnost, dobro – zlo, svědomí – vnitřní hlas, pravda – relativní, absolutní, vztah člověka ke společnosti, k přírodě, lhostejnost, rovnost, lidská důstojnost, tolerance, empatie

24. Praktická a sociální etika. Problematika náboženství v současném světě.

(užití etiky v různých oblastech lidského života, etika lékařská, novinářská ..., etika a politika, etika a ekonomie, etika a ekologie ..., jednotlivá náboženství, jejich společné znaky, rozdíly, konflikty náboženství v historii, v současném světě, problematika sekt ...)

25. Globalistika. Zásadní globální problémy a jejich řešení.

(charakteristika globálních problémů, problémy mírového soužití, odzbrojení, surovin a energie, ochrany životního prostředí, demografické, zdravotní ..., možnosti řešení těchto problémů)